

KUNSTREIZEN NAAR ITALIË VOOR GYMNASIASTEN

Het maken van reizen naar Italië met de leerlingen van het Stedelijk Gymnasium te Schiedam is als het ware een onderdeel geworden van het leerprogramma voor de geschiedenis. Na vanaf 1954 reizen te hebben gemaakt naar de Vlaamse kunststeden, Luxemburg en het Rijnland, Parijs en de kastelen aan de Loire, werd in 1958 voor het eerst een reis naar Italië ondernomen; deze reis, met de leerlingen van klasse V, is traditie geworden, zodat de leerlingen er zich vanaf de lagere klassen reeds op kunnen voorbereiden. Een spaarsysteem, beginnende in klasse II, met een langzaam stijgende wekelijkse bijdrage, maakt de financiering van een dergelijke reis mogelijk, waarbij het jaarlijks tekort door het Gymnasium-fonds wordt aangezuiverd. In mei 1963 werd de 10de excursie, de 6de der reizen naar Italië, ondernomen. De reisprogramma's wisselen regelmatig, de reizen dienen van elkaar te verschillen ten einde het onderwijs in de kunstgeschiedenis zoveel mogelijk aanschouwelijk te kunnen voorstellen. In 1964 zal een reis naar Rome, Napels, Pompeji, Paestum en Ravenna worden gemaakt. Daartoe dienen de leerlingen zich van te voren te bezinnen op de archaeologie van Rome, de bouwkunst der Grieken en de kunst in de vroege keizertijd, daarnaast op de Italiaanse schildersscholen en de kunstperioden van het Byzantijnse Ravenna. De voorbereiding daartoe dient reeds in klasse III te beginnen.

Wanneer de reis gericht is op Midden-Italië, met Florence en de Etrurische kunststeden, zal het nodig zijn tijdig veel aandacht aan de niet-Italiaanse schildersscholen te besteden. Bij het bezoek aan Palazzo Uffizzi kunnen de leerlingen dan zelf aan de hand van de schilderijen vaststellen, welk schilderij Florentijns, welk Vlaams, welk Venetiaans etc. is. Bij voldoende behandeling in de les zal men merken, dat de meeste leerlingen een grote vaardigheid en kennis in dit opzicht kunnen verwerven. Romeinse archaeologie beperkt zich niet tot Rome en omstreken; men zal deze ook in Fiesole, Verona, Aquileia, Brescia en veelvuldig in Midden-Italië kunnen demonstreren. Op de heenreis wordt veelal een bezoek gebracht aan het Kunsthistorische museum te Bazel, waar men zowel Holbein, de Duitse, Hollandse en Italiaanse school heeft naast de impressionisten, expressionisten en de diverse richtingen der 20ste eeuw. Voor het geven van een afrondend overzicht der schildersscholen is een bezoek aan de Alte Pinakothek te München op de terugreis ten zeerste aan te bevelen. De Wittelsbachers hebben in de loop der eeuwen zulk een verzameling aangelegd, dat men er alle belangrijke scholen en richtingen vertegenwoordigd vindt.

Er zijn vier reisprogramma's voor deze Italiaanse Excursies, die echter steeds weer variëren: 1. Rome en het Zuiden tot Paestum; 2. Florence en Midden-Italië; 3. Noord-Italië ten Westen van Mantua met Genua en zo mogelijk Florence; 4. Noord-Italië ten Oosten van Mantua met Venetië, Verona, Padua, Vicenza, Aquileia en Triëst. Bij alle reizen wordt een bezoek gebracht aan Ravenna, omdat ik van mening ben, dat het voor iedere gymnasiast van

groot belang moet worden geacht geconfronteerd te worden met de mozaïek-kunst der Byzantijnen. Doch in bovengenoemde programma's zijn, zoals reeds werd vermeld, vele variaties mogelijk. Bij de reis naar Rome kan men het accent leggen op de omgeving van Rome (Ostia, de Castelli, Praeneste, Anzio, Villa Adriana) of op de omgeving van Napels (Capri met het paleis van Tiberius, Caserta, Pompeji, Herculaneum, Beneventum, Paestum). De reis van Napels via Ancona naar Ravenna kan men combineren met een bezoek aan het schilderachtige Urbino, dat mede door zijn ligging grote indruk maakt, volkomen begrijpelijk voor de stad van Federico di Montefeltre.

Voor een goed begrip van de Italiaanse schilderkunst is het noodzakelijk, dat men een schematisch overzicht geeft van de verschillende scholen, met hun onderlinge bindingen en de voornaamste schilders. Het is merkwaardig te constateren hoe de leerlingen op het kunstbezit der musea reageren, en ook hoe juist hun opmerkingen meermalen dan zijn. Opstelling en inrichting van de Brera te Milaan valt steeds in de smaak, het Palazzo Barberini te Rome stelt nogal eens teleur, Palazzo Uffizzi wordt meer gewaardeerd dan Palazzo Pitti te Florence, de meningen over de Accademia te Venetië zijn nogal verdeeld, doch unaniem is men enthousiast over het nieuwe museum Capodimonte te Napels, niet in het minst vanwege de zeer overzichtelijke opstelling.

Wil men de jongelui bijbrengen welke gebouwen er op het Forum Romanum staan, dan laat men ze rustig op de Palatijn zitten, boven het paleis van Tiberius, vanwaar men alle gebouwen op het Forum kan overzien en localiseren. Een geliefkoosde excursie is altijd het bezoek aan het Romeinse Fiesole, waar men alles in klein bestek bijeen heeft: theater, thermen, tempel, stadsmuur. Na een bezoek aan het Franciscanen-klooster, waar Broeder Clementino steeds een der jongelui wil achterhouden voor de geestelijke stand, zette men de jongelui niet in de autobus, doch men late ze met het panorama op Florence voor ogen langzaam afdalen van de heuvel in het dal van de Arno.

Men dient degelijk voorbereid een dergelijke reis te ondernemen; men is de leider van de groep, die er is voor de klas als geheel en die de groep bij elkaar houdt. Des avonds kan men op grond van een gestencild reisprogramma de jongelui voorbereiden op hetgeen er de volgende dag zal worden bezocht, doch men make dit niet te lang en geve aan de jeugd ook een zekere vrijheid van gesprek met anderen, van nuttig internationaal contact in de jeugdhôtels en pensions, waar men vertoeft. Voor een groep van 20 personen is één leider-docent zeker voldoende, mits hij over ervaring beschikt, de Italiaanse taal machtig is en indien enigszins mogelijk zijn echtgenote thuis laat. De jongelui eisen de docent geheel op, hij is er voor hen, voor hen alleen.

De steeds snellere verbindingen per trein en boot maken een uitbreiding van deze kunstreizen voor gymnasiasten in geographische zin mogelijk, reizen naar Sicilië en Sardinië zijn reeds binnen bereik en zullen mijnerzijds worden uitgevoerd in de volgende jaren. Een reis met gymnasiasten naar het oude

Hellas, wellicht Byzantium zelve, begint langzamerhand ook tot de mogelijkheden in schoolverband te behoren. De combinatie van wetenschappelijke, kunsthistorische, educatieve, spectaculaire en culturele elementen maakt deze reizen tot een onvergetelijke gebeurtenis in het leven van de leerling, en niet van de leerling alleen!

Dr. A. A. Kampman

Dr. A. A. Kampman deelde de redactie mede, dat hij bereid is om aan collegae nadere inlichtingen te verstrekken en hen van advies te dienen. De redactie heeft Dr. A. A. Kampman bereid gevonden in een van de volgende nummers van Kleio een mededeling te plaatsen, waarin hij gegevens verstrekt over de jeugdverblijven die hij bezoekt, de tijdsduur van de excursies, de kosten per leerling en welke delen van Italië voor een bezoek gekozen kunnen worden. De redactie prijst zich gelukkig de lezers naar het vervolg te kunnen verwijzen in een van de komende publicaties van Kleio.

Red.

* * *

Actualia

Bij de firma E. J. Brill te Leiden verscheen deze zomer een boekje Het Huys te Warmont; zijn geschiedenis en zijn bewoners.

Het is geen rare gril van Kleio's redactie dat dit werkje hier, en niet onder de recensies wordt besproken. Dit keurig verzorgde uitgaafje - 56 pagina's, met 14 illustraties - werd n.l. verzorgd door leden van de Nederlandse Jeugdbond ter Bestudering van de Geschiedenis, Afdeling Leiden I, „Brinio”. Zowel bij het verrichte graafwerk in en om de grachten van het huis Warmont, alsook bij nasporingen in het Warmondse huisarchief - opgenomen in het Leidse Gemeente Archief - hebben deze jeugdbondleden gegevens aan de dag gebracht die tot dusverre onbekend waren. Het resultaat is daardoor meer geworden dan een bijdrage van een plaatselijke afdeling bij gelegenheid van het eerste lustrum van de Bond. Het is ook, voor wie daaraan mocht twijfelen, een bewijs dat jongeren nog steeds warm kunnen lopen voor de studie van het verleden.

* * *

Drs. E. Berg, E. Gordijn, Dr. J. P. Gribling, Drs. H. J. Oldenhof, Th. Prinsen Geschiedenis in Toekomstperspectief - deel I.

L. C. G. Malmberg, 's-Hertogenbosch; z. j. f 8, 50 geb.

Dit boek is blijkens het Voorwoord bestemd voor Kweekscholen, Instituten voor Sociale Opleidingen e.d. (dit „e.d.” is van de schrijvers en wordt niet